

3) **Дисплей беспородного текст-процессора** разместился на столе поверх самого **процессорного** блока. (Стивен Кинг «Всемогущий текст-процессор»).

4) **Искры доброго пером клавиатуры**. (Название блога Марины Ткачёвой на сайте *livejournal.com*).

5) **Мне смешно видеть, как улюдей бумаги высыпаются из файла на пол, да иногда в грязь на улице**. (Фредерик Пол, Джек Уильямсон «Рифы космоса»).

6) **Мам, я с Шако на пороге открытия, мы в упор подобрались к разгадке кода файлов смерти, мы станем первыми, кому откроется тайна проклятия этих файлов**. (А. Кочемазов «Проклятые файлы»).

7) **Он: «Мне кажется, в какой-то момент в моей жизни появился вирус»**.

Она: «А, может, жизнь решила тебе программу поменять?» (Фильм «Плохая соседка»).

Данные слова всё больше становятся частотными в непрофессиональной коммуникации, происходит постоянный взаимообмен единицами на разных языковых уровнях. В частности, на семантическом уровне можно наблюдать расширение семантического объема термина и образование нового значения, основанного на метафорическом переносе.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Собянина, В.А. К вопросу о детерминологизации лексики в современном немецком языке / В.А. Собянина // Вестник Московского городского педагогического университета. Серия: «Филология. Теория языка. Языковое образование». – 2011. – № 1 (7) 2011. – С. 83–84.
2. Юхмина, Е.А. Адаптация англоязычных компьютерных терминов к лексической системе русского языка / Е.А. Юхмина: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – Челябинск, 2009. – С. 23–24.
3. Валгина, Н.С. Активные процессы в современном русском языке / Н.С. Валгина. – М.: Логос, 2003. – 304 с.

М. У. ГУЛЬ

Брэст, БрДУ імя А. С. Пушкіна (Беларусь)

ГЕРМАНІЗМЫ Ў БЕЛАРУСКОЙ ТЭРМІНАЛОГІІ ФІЛАСОФІІ І САЦЫЯЛОГІІ

На сучасным этапе беларускую філасофскую тэрміналогію падрабязна даследавала Ю. М. Лук'янюк. Л. Я. Кавалёва даследавала англіцызмы ў тэрміналогіі сучаснай беларускай мовы. У савецкі перыяд І. М. Акулаў аналізаваў запазычанні ў структуры беларускай мовы. Беларуская сацыялагічная тэрміналогія не была даследавана грунтоўна.

Беларуская тэрміналогія філасофіі і сацыялогіі даследуецца ў сферы фіксацыі. Крыніцамі паслужылі лексікаграфічныя працы, пачынаючы з 1920-х гг. і па сучасны перыяд: **БНТ-11** – Беларуская навуковая тэрміналогія. Выпуск 11. Грамадазнаўства. – Мінск: Інстытут беларускае культуры, 1927 / Беларуская навуковая тэрміналогія: у чатырох кнігах. Кніга

1. – ARCHE, 2010. – с. 700-787; **РБС-70** – Русско-белорусский словарь общественно-политической терминологии; под ред. Н. В. Бирилло и М. Р. Судника. – Минск: Наука и техника, 1970. – 452 с.; **ТСФ-96** – Скікевіч, А. А. Тэрміналагічна-тлумачальны слоўнік па філасофіі / А. А. Скікевіч, У. С. Шчур: дапам. для выкладчыкаў, студэнтаў і аспірантаў. – Минск, Беларуская навука, 1996. – 96 с.; **БЭ-96** – Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. – Минск, БелЭн, 1996. – 2004.; **БПС-11** – Шынкароў, В. В. Беларускі палітычны слоўнік / В. В. Шынкароў, С. П. Раманава. – Минск: Адукацыя і выхаванне, 2011. – 576 с. Трэба заўважыць, што быў прааналізаваны ўвесь рээстравы састаў ТСФ-96, а з астатніх крыніц намі былі выдзелены філасофскія і сацыялагічныя тэрміны.

Германізмы ўключаюць словы, запазычаныя з групы германскіх моў: нямецкай, англійскай, нідэрландскай (галандскай), афрыкаанс і інш. Словы нямецкага паходжання прэваліруюць у групе германізмаў. Яны пранікалі ў беларускую мову на працягу розных гістарычных перыядаў яе развіцця. У сувязі з гэтым адрозніваюцца: 1) агульнаславянскія запазычаныя: *крама, рыцар*; 2) запазычаныя эпохі беларускай народнасці: *дах, келіх, коўдра*; 3) новыя запазычаныя: *аншлюс, бліцкрыг* [1, с. 7].

Словы нямецкага паходжання абазначаюць 1) культурныя і філасофскія плыні: *гегельянства, кантыянства, класіцызм, махізм, натурфіласофія, ніцшэанства, фрэйдызм*; 2) філасофска-гістарычныя паняцці: *абсалют, матрыярхат, патрыярхат*; 3) рэлігійныя вучэнні: *пратэстантызм*; 4) палітычную ідэалогію: *нацызм, нацыянал-сацыялізм*; 5) палітычныя тэрміны: *дыктат, путч, суверэнітэт*; 6) агульнанавуковыя тэрміны: *група*; 7) асоб: *агітатар, агрэсар, атэіст, каланіст*.

Аналізуючы больш даўня нямецкія запазычаныя (лёс, шляхта) можна заўважыць, што пасрэднай паміж беларускай і нямецкай мовамі выступала польская мова, часам да яе далучалася чэшская. У савецкі перыяд пасрэднай з'яўлялася руская мова.

Англіцызмы ўключаюць 1) назвы вучэнняў, навук: *дарвінізм, кібернетыка*; 2) псіхалагічныя і філасофскія кірункі: *беркляянства, біхевіярызм, інструменталізм, плюралізм, халізм, юмізм*; 3) навуковыя падыходы: *структуралізм*; 4) этычныя тэорыі: *эматывізм*; 5) рэлігійныя плыні: *пурытанізм*; 6) эканамічныя тэорыі: *кейнсіянства, мальтузіянства*; 7) плыні у рабочым руху: *трэд-юніянізм*; 8) філасофска-культурныя тэрміны: *акультурацыя*; 9) агульнанавуковыя тэрміны: *інавацыя, кантэнт-аналіз, маніторынг, тэст*; 10) назвы асоб: *агностык, аўтсайдар, канфарміст, лідар, менеджэр, хіпі*; 11) палітычныя тэрміны: *мітынг, паблік рылейшнз, паблісіці*; 12) сацыяльныя тэрміны: *андэрклас, буфер, дэпрывацыя, трайбалізм*; 13) светапогляд: *джынгаізм*.

Аўтары некаторых тэрмінаў вядомыя. Так, англійскі зоолаг, абаронца тэорыі Чарльза Дарвіна, Томас Гекслі (Хакслі) увёў у навуковы ўжытак тэрмін *агнастыцызм*, апісваючы свае рэлігійныя погляды. Тэрмін *дэпрывацыя* ўпершыню з'явіўся ў кнізе «Мацярынская забота і псіхічнае здароўе» англійскага псіхіятара Джона Боўлбі. Тэрмін кібернетыка

ўпершыню з'явіўся ў 1948 г. у назве кнігі амерыканскага вучонага Норберта Вінера «Кібернетыка, ці ўпраўленне і сувязь у жывёлы і машын».

БЭ-96 уключае германізм галандскага паходжання: янсенізм (рэлігійная рэфармісцкая плынь у каталіцтве ў XVII-XVIII стст.), а таксама тэрмін, які прыйшоў праз англійскую мову з афрыкаанс: апартэйд (можа трактавацца як англіцызм [1, с. 7]).

Колькасны склад германізмаў прадстаўлены ў табліцах 1 і 2.

Табліца 1
Германізмы ў тэрміналогіі сацыялогіі і філасофіі

крыніца	агульная колькасць германізмаў	агульная колькасць запазычанняў	%
БНТ-11	22	226	9,7
РБС-70	56	550	10,2
ТСФ-96	27	387	7,0
БЭ-96. Сацыялогія і філасофія.	50	548	9,1
БПС-11	53	457	11,6
Усяго	208	2168	9,6

Табліца 2
Віды германізмаў ў тэрміналогіі сацыялогіі і філасофіі

крыніца	англіцызмы		словы нямецкага паходжання		Агульная колькасць германізмаў
	к-ть	%	к-ть	%	
БНТ-11	2	9,1%	20	90,9%	22
РБС-70	17	30,4%	39	69,6%	56
ТСФ-96	11	40,7%	16	59,3%	27
БЭ-96. Сацыялогія і філасофія.	25	50%	24	48%	50
БПС-11	33	62,3	20	37,7	53
Усяго	88	42,3	120	57,7	208

Такім чынам, германізмы складаюць нешматлікі пласт у межах тэрміналагічнай лексікі (9,6% ад агульнай колькасці запазычанняў у тэрміналогіі сацыялогіі і філасофіі), але называюць істотныя рэлігійныя, філасофскія, культуралагічныя, палітычныя плыні і ўваходзяць у склад разнастайных ЛСГ. У сучасны перыяд актывізаваўся працэс запазычання з англійскай мовы, на прыкладзе БПС-11 можна ўбачыць, што англіцызмы сталі пераважаць (62,3% ад агульнай колькасці германізмаў у дадзенай лексікаграфічнай працы).

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Акулов, И.М. Заимствования в структуре белорусского языка : автореферат дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / И.М. Акулов. – Минск, 1977. – 19 с.